

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้นำทางการศึกษากับกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของ
ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2

ชัยฤกษ์ ทรัพย์จันทร์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

กันยายน 2551

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้นำทางการศึกษากับกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของ
ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2

ชัยฤกษ์ เหล่าจันทร์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

กันยายน 2551

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

A STUDY ON RELATIONSHIP BETWEEN EDUCATIONAL LEADERSHIP ROLES AND
STRATEGIC PLANNING PROCESS OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER
THE OFFICE OF PHRANAKHON SI AYUTTHAYA EDUCATIONAL
SERVICE AREA 1 AND 2

TANYALUX LAOCHAN

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Educational Administration
Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

September 2008

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้นำทางการศึกษากับกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2

โดย นางธัญญลักษณ์ เหล่าจันทร์

สาขา การบริหารการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา ดร.กิริติ ศรีวิเชียร

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ว่าที่ร้อยตรี ดร.จิรวัดน์ นาคพนม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ดร.อมรรัตน์ สนั่นเสียง)

..... กรรมการ

(ดร.กิริติ ศรีวิเชียร)

ว่าที่ร้อยตรี.....กรรมการ

(ดร.จิรวัดน์ นาคพนม)

..... กรรมการ

(ดร.ปฐมพงศ์ สุกเลิศ)

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา

.....อธิการบดี

(รองศาสตราจารย์สุวิทย์ เทียรทอง)

กันยายน พ.ศ. 2551

ัญญลักษณ์ เหล่าจันทร์. (2551). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้นำทางการศึกษากับ
กระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา).
พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. อาจารย์ที่ปรึกษา :
ดร.กิริติ ศรีวิเชียร, ว่าที่ร้อยตรี ดร.จิรวัดน์ นาคพนม.

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้นำทางการศึกษากับกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 หน่วยในการวิเคราะห์ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 จำนวน 210 คน ได้มาด้วยการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือเป็นแบบสอบถามประเภทมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และ F – test

ผลการวิจัยพบว่า บทบาทผู้นำทางการศึกษากับกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวก โดยตัวแปรทั้งสองมีความแปรปรวนร่วมกัน ประมาณร้อยละ 67 แสดงว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีบทบาทผู้นำทางการศึกษาสูงมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติในขั้นตอนต่าง ๆ ในการจัดทำแผนกลยุทธ์มาก ในเวลาเดียวกันผู้บริหารสถานศึกษาที่มีบทบาทผู้นำทางการศึกษาดำมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ ในการจัดทำแผนกลยุทธ์น้อย

Tanyalux Laochan. (2008). **A Study on Relationship between Educational Leadership Roles and Strategic Planning Process of School Administrators under the Office of Phranakhon Si Ayutthaya Educational Service Area 1 and 2.** Master Thesis, M.Ed. (Education Administration). Phranakhon Si Ayutthaya : Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University. Advisory Committee : Dr. Kirati Sriwichian, ACT. SUB LT. Dr.Giravad Nackpanom.

ABSTRACT

The objective of this research is to study the relationship between educational leadership roles and strategic planning process of school administrators under the Office of Phranakhon Si Ayutthaya Educational Service Area 1 and 2. The population of this research consists of 210 school administrators under the Office of Phranakhon Si Ayutthaya Educational Service Area 1 and 2 selected by random sampling method. Pre-constructed questionnaires with five rating scales were used to collect the data. Pearson's correlation coefficient and F-test were used in the data analysis.

The findings indicated that the relationship between educational leadership roles and strategic planning process of the school administrators related positively. Both factors appeared to have covariance at the rate of 67%. It can be implied that school administrators who have high educational leadership roles are more likely to follow all the steps of strategic planning than those with low educational leadership roles.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยดีด้วยความอนุเคราะห์เป็นอย่างสูงจาก ดร.กิริติ ศรีวิเชียร ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และ ว่าที่ร้อยตรี ดร.จิรวัดน์ นาคพนม กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ดร.อมรรัตน์ สนั่นเสียง ประธานกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ และ ดร.ปฐมพงศ์ ศุภเลิศ กรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ความกรุณาให้คำปรึกษา ให้ความรู้ ชี้แนะแนวทางแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ดร. รุ่งโรจน์ มีคุณ ดร.ภูชงค์ วัฒมาญ นายสำเร็จ ศรีอำไพ นายประชุม พันธุ์เรือง และนายสุรศักดิ์ ศิริ ที่ได้ ให้ความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้คำแนะนำ แก้ไขเพิ่มเติมในการทำ แบบสอบถามในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการออกจดหมายถึงผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อขอเก็บรวบรวม ข้อมูลในการวิจัยจนประสบผลสำเร็จ และขอกราบขอบพระคุณ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบ แบบสอบถามในครั้งนี้เป็นอย่างดี

คุณค่าอันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาแด่บิดามารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ให้ความเมตตา สั่งสอน อบรม เกื้อหนุนให้การศึกษาและความรู้แก่ผู้วิจัย เสมอมา

ธัญญลักษณ์ เหล่าจันทร์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ฅ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพประกอบ.....	ฐ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	5
หน่วยในการวิเคราะห์.....	5
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	5
ตัวแปรที่ศึกษา.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
สมมติฐานการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทผู้นำทางการศึกษา.....	11
หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการวางแผนกลยุทธ์.....	41
แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้นำทางการศึกษากับ กระบวนการวางแผนกลยุทธ์.....	57

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ) สภาพปัจจุบัน และปัญหาของบทบาทผู้นำทางการศึกษา กับกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2.....	59
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	62
สรุปแนวคิด หลักการที่นำไปสู่การกำหนดกรอบความคิดในการวิจัย.....	67
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	69
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	69
ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย.....	69
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	70
การสร้างเครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือ.....	72
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	72
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้.....	73
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	75
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของบทบาทผู้นำทางการศึกษากับกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2.....	77
ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ค่าคะแนนบทบาทผู้นำทางการศึกษากับกระบวนการ วางแผนกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 โดยบรรยายให้เห็น คุณลักษณะการแจกแจงของคะแนนตัวแปรแต่ละตัว.....	92
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้นำทางการศึกษา กับกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2.....	93

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5	
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	96
สรุปผลการวิจัย.....	96
อภิปรายผล.....	97
ข้อเสนอแนะ.....	99
บรรณานุกรม.....	101
ภาคผนวก.....	109
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย และรายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย.....	110
ภาคผนวก ข หนังสือขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บแบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	113
ภาคผนวก ค แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	122
ภาคผนวก ง ตารางวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้าง และหลักวิชา ของบทบาทผู้นำทางการศึกษากับกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2.....	134
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	142

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	รายละเอียดบทบาทของผู้นำแต่ละบทบาท และการปฏิบัติ.....	30
2	สรุปและสังเคราะห์บทบาทของผู้นำทางการศึกษา.....	39
3	สรุปและสังเคราะห์ขั้นตอน กระบวนการในการวางแผนกลยุทธ์.....	54
4	จำนวนและร้อยละของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 จำแนกตามสถานภาพ.....	76
5	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทผู้นำทางการศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 ในภาพรวม.....	77
6	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทผู้นำทางการศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 ด้านการสื่อสารข้อมูล.....	78
7	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทผู้นำทางการศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น.....	80
8	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทผู้นำทางการศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 ด้านการตัดสินใจ.....	82
9	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ในภาพรวม.....	84
10	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 การจัดตั้งคณะกรรมการ และคณะทำงานจัดทำแผนกลยุทธ์.....	85

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
11	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 การวิเคราะห์ สภาพแวดล้อม ของโรงเรียน (ภายนอก-ภายใน)..... 86
12	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 การจัดวางทิศทางของ สถานศึกษากำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ และเป้าหมาย..... 87
13	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 การกำหนดกลยุทธ์หลัก..... 88
14	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 การปรับปรุงและพัฒนากลยุทธ์..... 89
15	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 การนำแผนกลยุทธ์ไปปฏิบัติ..... 90
16	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 การติดตามและประเมินผล แผนกลยุทธ์..... 91
17	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ และค่าความโด่ง ของตัวแปรทั้งสอง..... 92
18	ปริมาณความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้นำทางการศึกษากับกระบวนการ วางแผนกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา..... 94
19	การทดสอบความมีนัยสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างบทบาท ผู้นำทางการศึกษากับกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา..... 95

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ

	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
2 ทฤษฎีผู้นำ 2 มิติ ของมหาวิทยาลัยไอโฮไอ.....	19
3 แบบจำลองแนวคิดตามทฤษฎีวิถีทางสู่เป้าหมาย.....	21
4 แสดงภาวะผู้นำตามทฤษฎีตามสถานการณ์ของเฟดเลอร์.....	23
5 แสดงการเลือกใช้พฤติกรรมผู้นำตามทฤษฎีเส้นทาง-จุดหมาย.....	27
6 บทบาทของผู้นำในการบริหารจัดการ.....	35
7 แสดงบทบาทของผู้บริหาร.....	37
8 แสดงระดับของกลยุทธ์.....	43
9 ขั้นตอนหรือกระบวนการในการบริหารกลยุทธ์.....	44
10 แสดงส่วนประกอบและขั้นตอนของการวางแผนกลยุทธ์.....	50
11 แสดงระดับของวัตถุประสงค์ (Hierarchy of objectives)	51
12 ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้นำทางการศึกษากับกระบวนการ วางแผนกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา.....	93